YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
Ympäristönsuojeluosasto
Eeva Nurmi

MUISTIO

21.2.2018

Asiantuntijakuuleminen 22.2.2018, Ympäristövaliokunta, E 125/2017 vp

Komission tiedonanto eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta ”Kielletään glyfosaatti ja suojellaan ihmisiä ja ympäristöä myrkyllisiltä torjunta-aineilta”

Ympäristöministeriö pitää julkista keskustelua ympäristön ja terveydensuojelun tasosta hyvänä asiana ja tukee sitä, että komissiota pyydetään selvityksiä silloin kun huolia on olemassa. Glyfosaatista on liikkeellä poikkeuksellisen paljon erilaista tietoa ja käsityksiä, ja siten on ymmärrettävää, että kansalaisaloite asiassa on tehty.

EU:ssa on unionin asetuksiin perustuvat perusteelliset ennakkohyväksymismenettelyt mm. maatalouden torjunta-aineille ja biosideille. Nämä kemikaalit on kehitetty myrkyllisiksi torjuttaville eliöille ja siten ne ovat yleensä haitallisia myös muille eliöille. Ennakkohyväksymisessä näiden aineiden turvallisen käytön edellytykset punnitaan ja määritellään tarvittavat riskinvähennystoimet. Hyväksyminen on aina määräaikainen ja hyväksymistä uusittaessa arvioidaan uudet tiedot. Menettelyissä on toki aina parantamisen varaa ja vastauksessaan kansalaisaloitteeseen komissio esittää suunnitelmansa järjestelmän edelleen kehittämiseksi.

Vaatimus kieltää glyfosaattipohjaiset torjunta-aineet
Kasvinsuojeluaineasetuksen mukaisessa glyfosaatti-tehoaineen arviossa (ESFA ja jäsenmaat) ja kemikaalien luokittelua koskevan CLP-asetuksen mukaisessa luokituksessa (ECHA ja jäsenmaat) todettiin, että glyfosaatti ei todennäköisesti ole syöpää aiheuttava aine. Syöpävaarallisuusepäily aiheutui ilmeisesti joidenkin glyfosaattia sisältävien valmisteiden sisältämästä POEA-apuaineesta. Kyseinen apu-aine on nykyään kielletty. Glyfosaatin ympäristöriskinarvioinnissa ei tullut esille näyttöä, että glyfosaatin käyttö aiheuttaisi haittoja muille kuin torjuttaville eliöille, kun sitä käytetään lupaedellytysten mukaan. Rikkakasvien torjunta-aineesta ravintoverkolle mahdollisesti aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi komissio on harkitsemassa toimenpiteitä, joilla näitä haittoja ehkäistäisiin. Suomessa valmisteiden hyväksymisen edellytykseksi asetetaan suosituksia käyttää tuulikulkeumaa vähentäviä suuttimia pellon ulkopuolisen kasvillisuuden suojelemiseksi.

Torjunta-aineiden ennakkohyväksymismenettely EFSA:ssa yhdessä jäsenmaiden asiantuntijoiden kanssa ja kemikaalien luokitus ECHA:n riskinarvioinkomiteassa ovat puolueettomia ja tieteellisiä. Luottamus näiden elinten korkeatasoiseen työhön on koko EU:n kemikaalipolitiikan perusta.

Vaatimus perustaa tieteellinen arvio viranomaisten tilaamiin julkaistuihin tutkimuksiin
Päätöksenteon avoimuus on erittäin tärkeää. Riskinarvioinnissa käytettävien tutkimusten tulisi olla mahdollisimman suuressa määrin julkisia. Julkisuus täytyy järjestää siten, että liikesalaisuuksien suoja säilyy. Torjunta-aineiden kohdalla tämä tarkoittaa mm. sitä, että tutkimusraportit tulevat kokonaisuudessaan julkisiksi vasta tiettyjen suoja-aikojen jälkeen (tyypillisesti 10 v). Tällä estetään se, että kilpailijat voisivat ilman kustannuksia viitata alkuperäiseen tutkimukseen hakiessaan hyväksymistä omalle tuotteelleen.

Tehoaineiden ja valmisteiden hyväksymistä varten tarvitaan tietty, asetuksella määritelty tutkimusaineisto ja lisäksi toiminnanharjoittajan on toimitettava viranomaiselle vapaasti käytettävissä olevat tieteelliset tiedot. Viranomainen voi tarvittaessa pyytää myös lisätutkimuksia. Tutkimukset tulee tehdä kansainvälisesti hyväksyttyjen tekstiohjeiden mukaisesti laboratorioissa, jotka on hyväksytty OECD:n hyvän laboratoriokäytännön (GLP) mukaisiksi. Tämä järjestelmä takaa tutkimusten laadun riippumatta siitä kuka tutkimuksen tilaa.

EU:n kemikaalipolitiikan lähtökohta on, että testauskustannuksista vastaa se taho, joka saa taloudellisen hyödyn kemikaalin markkinoinnista eli toiminnanharjoittaja. Jos taas viranomainen tilaisi tutkimukset, vaikka toiminnanharjoitta ne maksaisikin, tarvittaisiin aineiden ja valmisteiden lukumäärät huomioiden huomattavasti nykyistä suurempi määrä viranomaisia hoitamaan asiaa.

Vaatimus pakollisista tavoitteista torjunta-aineiden täydelliseksi kieltämiseksi
Suoraan ympäristöön levitettävät torjunta-aineet ovat merkittävä ympäristön kemikalisoitumisen lähde. Torjunta-aineita pitäisikin siksi käyttää kestävästi eli vain todellisen tarpeeseen, muiden menetelmien ollessa riittämättömiä sekä asianmukaisia riskinvähennysmenetelmiä käyttäen. Ympäristöministeriö kannattaa torjunta-aineiden kestävää käyttöä.

Suomessa on voimassa kasvinsuojeluaineiden kestävän käytön toimintaohjelma ja sitä ollaan parhaillaan uudistamassa. Turvallisuus ja kemikaalivirasto Tukes laatii kansallisen toimintaohjelman ja toimeenpanee sitä yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa. Ohjelma sisältää tavoitteet, toimenpiteet ja aikataulut, joilla vähennetään kasvinsuojeluaineiden käytöstä aiheutuvia vaaroja ja riskejä sekä riippuvuutta kemiallisten kasvinsuojeluaineiden käytöstä siten, että kasvinterveyden korkea taso säilyy. Lisäksi torjunta-aineiden käyttöön vaikuttaa mm. maatalouden ympäristökorvaus ehtoineen.

Glyfosaatti ympäristössä Suomessa
Glyfosaatin pitoisuuksia pinta- ja pohjavesissä on selvitetty muutamilla pohjavesialueilla ja valituilla jokipaikoilla.

Paras pintavesien aikasarja on peltovaltaiselta valuma-alueelta Savijoelta 2016-2017, jossa näytteitä on otettu tiheästi. Pitoisuudet eivät olleet hälyttäviä. Tyypilliset pitoisuudet ovat olleet <0,1 - <0,5 µg/L (vrt. ehdotettu ympäristönlaatunormi EQS 100 µg/L). Hajoamistuotetta on havaittu paljon useammin kuin glyfosaattia. Myös sen pitoisuudet ovat olleet <0,5 µg/L. Huuhtoutumiskentällä tehtyjen tulosten perusteella tehtyjen simulointimallien mukaan huonoissakin olosuhteissa valumavesien glyfosaattipitoisuudet jäivät alle ympäristölaatunormin pitoisuuden. Parhaillaan MMM rahoittamassa hankkeessa glyfosaatin huuhtoutumista mitataan pelloilla ja metsätaimitarhan maaperässä.

Pohjavesistä glyfosaattia on havaittu n. 2% näytteistä (0,05 - 0,32 µg/l), isoimmat pitoisuudet ratapihalta. Peltoalueiden pohjaveistä ei glyfosaattia ole havaittu.

Glyfosaatin vaikutusta lieroihin tutkitaan Turun yliopiston ja Luken yhteistyönä.